

دکتر ادیب
@m95

پاسخ سوال های اندیشه و تحقیق

درس اول

۱- آیا می‌توان پاسخ به نیازهای برتر را به احساسات شخصی و سلیقه فردی واگذار کرد و گفت که می‌خواهم بدون بررسی و تحقیق کافی به این نیازها پاسخ داد؟ چرا؟

پاسخ: راه کمال و رشد هر نوع از موجودات راه معین و خاصی است، به طور مثال دانه گندم و نوزاد گوسفند راه معینی را باید بپیمایند تا به کمال خود برسند نوزاد گوسفند نمی‌تواند بگوید سلیقه‌ام این است که شیر نخورم اگر شیر نخورد رشد نمی‌کند و می‌میرد زیرا از طریق شیر مواد مورد نیاز بدنش تامین می‌گردد و رشد می‌کند. در حقیقت رشد و نمو بدن انسان و هر موجود دیگری، مکانیسم و قانونمندی ویژه خود را دارد و اگر کسی نخواست از این قانونمندی پیروی کند باید تبعات آن مانند رنج و بیماری و درد را بپذیرد.

بعد معنوی انسان نیز همین گونه است. رشد آن از راه معین و قانونمندی خاصی پیروی می‌کند و راه و قانون دیگری جواب نمی‌دهد به میزانی که از این راه و قانون دور شویم درد و رنج و تبعات منفی آن را نیز باید بپذیریم. پس هر راهی رساننده انسان به مقصود نیست و با توجه به این که عمر انسان محدود است اگر صرف تجربه‌های شخصی شود ممکن است پشیمانی و حسرت را به دنبال داشته باشد.

۲- آیا انسان می‌تواند پاسخ دادن به این نیازها را نادیده بگیرد و بر اساس ضرب المثل «هر چه پیش آید خوش آید» رفتار کند؟ چرا؟
پاسخ: با توجه به این که پاسخ مناسب به این نیازها سعادت و خوشبختی جاودانه را به دنبال دارد و بی‌توجهی به آنها شقاوت به دنبال دارد لذا انسان نمی‌تواند به خواسته‌های درونی خود پاسخ منفی دهد و افراد تنبل و بی‌خیال نباید عذاب ابدی را با لذت‌های زودگذر معاوضه کنند.

۳- آیات ۴۲ و ۴۳ سوره یونس را مطالعه کنید و پیام اصلی آنها را که مربوط به رابطه حجت ظاهر و حجت باطن است، توضیح دهید.
آیات ۴۲ و ۴۳ سوره یونس: «وَمَنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ فَإِن تَسْمَعُ الصَّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ» * «وَمَنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ فَإِن تَهْدِي الْعُمَىٰ وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ»

پاسخ: ۱- خداوند وسایل و ابزار هدایت را در اختیار انسان قرار داده است و اگر کسی از این امکانات استفاده نکند خودش مسئول است.
۲- حجت‌های ظاهری وقتی موثرند که حجت باطنی به کار گرفته شود در غیر این صورت هدایت بی‌اثر است. (اشاره دارد به تقدم حجت باطن (عقل) بر حجت ظاهر (پیامبر))

۴- هر یک از آیات ۹ اسراء و ۹۷ نحل پاسخ کدام یک از نیازهای انسان را در بردارد و چه مطالبی را مطرح می‌کند؟ آن را در جدولی مانند جدول زیر توضیح دهید.

آیه ۹ اسراء: «إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمٌ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْلَمُونَ الصَّالِحَاتِ أَنْ لَهُمْ أُجْرًا كَبِيرًا»
آیه ۹۷ نحل: «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا ذَكَرَ أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْلَمُونَ»

پاسخ:

آیه	نیاز	پاسخ
اسراء ۹	نیاز به برنامه زندگی و کشف راه درست	این آیه می‌فرماید که خداوند برنامه صحیح زندگی را در اختیار انسان قرار داده است.
نحل ۹۷	نیاز به آینده‌ای مطمئن	این آیه بیان می‌کند که ایمان و عمل صالح، حیات پاک همراه با رشد و شادکامی را در پی دارد و آینده‌ای روشن به همراه پاداش اخروی را به ارمغان می‌آورد.

درس سوم

۱- اگر اعجاز پیامبر (ص) به زمان خودش اختصاص داشت چه مشکلی پیش می آمد.

پاسخ: از آنجا که پیامبر اکرم (ص) آخرین پیامبر و تعلیمات ایشان برای همه زمان های بعد از اوست سند نبوت و حقانیت او نیز به گونه ای است که در همه زمان ها حضور دارد و هم اکنون نیز مخالفان را به آوردن سوره ای از سوره های قرآن دعوت می کند اگر معجزه پیامبر اکرم (ص) از نوع کتاب و علم و فرهنگ نبوده و مختص زمان خودش بود نمی توانست شاهدی حاضر و دائمی بر نبوت ایشان می باشد.

۲- چرا خداوند در آیه ۸۲ سوره نساء می فرماید «اگر قرآن از غیر خدا بود اختلاف و ناسازگاری بسیاری در آن مشاهده می شد»؟

پاسخ: زیرا قرآن کریم با این که در طول ۲۳ سال و در موقعیت های گوناگون نظیر جنگ و صلح، ضعف و قدرت و آرامش و بحران نازل شده است و در نهایت زیبایی ادبی هماهنگی و انسجام معنوی و غنای معرفتی است و هیچ بخشی از آن بخش دیگر را نفی نمی کند فلذا قرآن می فرماید «اگر قرآن از غیر خدا بود اختلاف و ناسازگاری بسیاری در آن مشاهده می شد»

۳- با بررسی اولین آیات نازل شده بر پیامبر اکرم (ص) (آیه اول سوره علق) توضیح دهید که چگونه این آیات نشان دهنده تاثیر ناپذیری قرآن از فرهنگ و عقاید دوران جاهلیت است؟

پاسخ: این آیات بیانگر اهمیت علم آموزی و دانش هستند و در زمانی نازل شد که فرهنگ و عقاید مردم حجاز سرشار از عقاید نادرست و خرافه گری بود و این نشان می دهد که نه تنها قرآن از عقاید و فرهنگ جاهلیت تاثیر نپذیرفت بلکه به شدت با علم گرایی و عقلانیت با آن مبارزه کرده و ارزش و منزلت علم را در نخستین آیاتش به مردم جهان اعلام داشت.

درس چهارم

۱- آیه ۱۵ سوره شوری را مطالعه کنید و ببینید که این آیه بر کدام یک از قلمروهای رسالت پیامبر دلالت دارد؟

پاسخ: در این آیه عبارت «وَأَمْرٌ لِّأَعْدَلٍ بَيْنَكُمْ» بیانگر ضرورت تشکیل حکومت اسلامی است چرا که پیامبر (ص) مأمور اجرای عدالت میان مردم است و این وظیفه بدون تشکیل حکومت اسلامی میسر نخواهد بود. پس اشاره دارد به قلمرو ولایت ظاهری.

۲- نمونه هایی از احکام اجتماعی اسلام را که اجرای آنها نیازمند تشکیل حکومت اسلامی است بیان کنید.

پاسخ: احکامی همچون امر به معروف و نهی از منکر، حج، جهاد، احکام سیاسی و احکام اقتصادی

۳- پیامبر اکرم (ص) به عنوان مرجع دینی مسلمانان، چه کارهایی را انجام می داد؟

پاسخ: پیامبر اکرم (ص) علاوه بر رساندن وحی و وظیفه تعلیم و تبیین قرآن کریم را نیز بر عهده داشت تا مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند و جزئیات احکام و قوانین را بفهمند و شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند. از این رو گفتار و رفتار پیامبر اولین و معتبرترین مرجع دینی برای فهم عمیق آیات الهی است و مسلمانان با مراجعه به آنان به معنای واقعی بسیاری از معارف این کتاب پی می برند و شیوه انجام دستورات قرآن را می آموزند. ما هم اکنون نماز، روزه، حج و بسیاری دیگر از وظایف خود را که کلیات آن ها در قرآن آمده مطابق گفتار و رفتار رسول خدا (ص) انجام می دهیم به راستی که ایشان اولین و بزرگترین معلم قرآن بوده است.

درس پنجم

- ۱- درباره واقعه بزرگ غدیر بیندیشید و به سوالهای زیر پاسخ دهید.
- الف) چرا مراسم غدیر هم زمان به بزرگترین اجتماع مسلمانان برگزار شد.
- ب) چرا خداوند انجام ندادن این مأموریت را مساوی با عدم انجام رسالت قرار داد.
- ج) تبریک و تهنیت مردم به حضرت علی(ع) پس از پایان مراسم نشانه چیست؟
- د) چرا در حدیث غدیر کلمه ی «مولا» به معنی سرپرست است نه دوست؟
- پاسخ الف) این هم‌زمانی به خاطر اطلاع‌رسانی است تا این انتصاب به اطلاع مردم در سرزمین‌های مختلف برسد.
- پاسخ ب) ادامه کار پیامبر اکرم(ص) بستگی کاملی به امامت و رهبری حضرت علی(ع) دارد و اگر این واقعه اتفاق نمی‌افتاد و مردم حضرت علی(ع) را به عنوان جانشین نمی‌شناختند اصل دین مورد تهدید قرار می‌گرفت.
- پاسخ ج) این شادباش در صورتی معنادار است که حضرت علی(ع) در آن روز از سوی خدا به مقامی بلند مرتبه رسیده باشد والا تهنیت معنا نخواهد داشت و در حقیقت این تهنیت نوعی بیعت و قبول ولایت است.
- پاسخ د) ۱- زیرا پیامبر اکرم قبل از معرفی ولایت علی(ع) به جمله ی «یا ایها الناس من اولی الناس بالمؤمنین من انفسهم» که به معنای «ای مردم چه کسی به مومنان از خودشان سزاوارتر است» متمسک جسته است
- ۲- اگر مولی به معنی دوست باشد نمی‌تواند متناسب با آیه ی «یا ایها الرسول بلغ ما انزل...» باشد
- ۳- طرح و انجام این واقعه ی بزرگ و بیان خطبه ی بسیار طولانی متناسب با اعلام رهبری می‌باشد.

درس ششم

- ۱- کدام یک از ویژگی‌های امیرالمؤمنین در دوره کوتاه خلافت سبب علاقه بیشتر مسلمانان به آن حضرت شد؟ نمونه‌ای برای آن ذکر کنید.
- پاسخ: یکی از ویژگی‌های آن دوره عدالت خواهی و دفاع از مظلومان بود که سبب شد مسلمانان به آن حضرت علاقه‌مند گردد.
- ۲- چرا رسول خدا (ص) به صورت‌های گوناگون فضائل حضرت علی(ع) را برای مردم بیان می‌کرد؟
- پاسخ: تا دل‌های مردم را برای پذیرش امامت و رهبری او آماده کند و موقعیت او در بین مردم تثبیت و آشکار سازد.
- ۳- مقصود از این سخن پیامبر که «علی با حق است و حق با علی است» چه می‌باشد.
- پاسخ: مقصود این است که علی(ع) سمبل و تجسم حق است. فعل او عین حق می‌باشد.
- ۴- چه رابطه‌ای میان این سخن پیامبر که «علی با قرآن است و قرآن با علی است» و حدیث ثقلین وجود دارد؟
- پاسخ: این سخن به صورت کاملاً آشکار جدایی ناپذیری حضرت علی(ع) و اهل بیت با قرآن را بیان می‌دارد.

درس هفتم

- ۱- چرا قرآن کریم مردم را به مطالعه سرگذشت ملت‌ها دعوت کرده است؟
- پاسخ: علت آن آشنایی با سرنوشت ملت‌ها و علت آن سرنوشت است مثلاً بدانیم عاقبت کار کسانی که آیات الهی را تکذیب کردند چه بود. این آشنایی باید به درس گرفتن و عبرت آموزی منجر شود.
- ۲- چه مسائلی زمینه را برای ورود جعل و تحریف احادیث پیامبر اکرم(ص) آماده کرد.
- پاسخ: زمینه اول، منع نوشتن احادیث پس از رحلت پیامبر اکرم(ص) بود و زمینه دوم نیاز حاکمان جور و صاحبان قدرت به توجیه موقعیت خود و اقدامات مخالف اسلام آنها بود.
- ۳- تفاوت‌های اساسی حکومت بنی امیه و بنی عباس با رهبری پیامبر(ص) چه بود.
- پاسخ: تفاوت اول، عادلانه بودن حکومت رسول خدا(ص) و تکیه بر ظلم و جور در حکومت‌های بنی امیه و بنی عباس بود.

تفاوت دوم، گسترش اندیشه های اصیل اسلامی توسط رسول خدا(ص) و میدان دادن به اندیشه های غیراصیل و تحریف شده در آن حکومت ها بود.

تفاوت سوم، عمل دقیق به دستورات و احکام الهی توسط رسول خدا و زیر پا گذاشتن احکام الهی توسط آن حکومت ها بود.

تفاوت چهارم، مشی ساده حکومت داری رسول خدا(ص) و مشی اشرافی آن حکومت ها بود.

درس هشتم

۱- آیا ائمه اطهار (ع) روش های یکسانی در مقابله با حاکمان زمان در پیش گرفتند؟ چرا؟

پاسخ: خیر، شیوه آن ها متفاوت و متناسب با شرایط زمان خودش بود و آن بدین علت بود که هم تفکر اصیل راستین - یعنی تشیع - باقی بماند و هم به تدریج بنای ظلم و جور بنی امیه و بنی عباس سست شود و در عین حال روش زندگی آنها به عنوان اسلام حقیقی به نسل های حقیقی معرفی گردد.

درس نهم

۱- با توجه به آیه ۱۱ سوره رعد علت اصلی غیبت امام عصر (عج) را تبیین کنید؟

پاسخ: این آیه بیان می کند که اگر خداوند در زندگی ما تغییری پدید می آورد با اعمال و تصمیم گیری های ما ارتباط دارد به همین جهت علت غیبت هم به ما انسان ها برمی گردد.

۲- چرا غیبت امام عصر به خورشید پشت ابر تشبیه شده است؟

پاسخ: برخی وجوه تشابه خورشید پشت ابر با امام غایب عبارتند از:

۱- همان گونه که مردم دائماً منتظرند تا ابرها کنار روند و خورشید آشکار شود و از نور و گرمایش بیشتر استفاده کنند، شیعیان مخلص او نیز هر زمان منتظر ظهور اویند.

۲- هر قدر موانع و ابرها کنار روند خورشید بیشتر ظاهر می شود، مردم نیز هر قدر موانع معنوی را از جلو خود بردارند بیشتر از نور هدایت امام بهره می گیرند.

۳- خورشید پشت ابر منافع بسیاری را به زمین ارزانی می دارد و وجود ابر مانع بهره مندی از برکت وجود خورشید نمی شود، برکات مادی و معنوی امام نیز در غیبت ادامه دارد.

۴- ابر هرگز وجود خورشید را نمی پوشاند بلکه ما را از دیدن آن محروم می کند، غیبت نیز مانع دیده شدن ایشان می شود هر چند وجود ایشان حتمی است.

۵- ابر خورشید را از دید کسانی که در زمین هستند می پوشاند نه کسانی که بر فراز ابر حرکت می کنند، غیبت نیز خاص کسانی است که به دنیا و آنچه در آن هست، دلبسته اند اما کسانی که در آسمان معنویت سیر می کنند امکان بهره مندی از حضور ایشان را دارند.

۶- همان گونه که هر کس به اندازه ارتباطی که با خورشید دارد از نور آن بهره می برد، استفاده از واسطه فیض الهی به میزان ارتباط با آن واسطه است.

۳- غیر عادی و غیر عقلی (محال) چه تفاوتی با یکدیگر دارند؟ برای هر کدام سه مثال بزنید.

پاسخ: غیر عادی اموری هستند که پیدایش آنها از نظر عقلی امکان پذیر است اما شرایط و عوامل خارجی بسیار زیادی باید دست به دست هم دهند تا آن امور تحقق یابد. (هر امری که ذهن بتواند آن را تصور کند) مانند ماندن ده دقیقه زیر آب، تولد ده قلو در یک زایمان، انسان هفت سر، اسب پرنده، سگ شاخدار که اگر شرایط تحقق یابد آن امور نیز در خارج محقق می شوند و نیز عمر بسیار طولانی که این گونه اند.

غیر عقلی (محال ذاتی) اموری هستند که محال است در خارج پیدا شوند (حتی ذهن نیز نمی تواند آنها را تصور کند) مانند عدد که هم زوج باشد و هم فرد، و یا مربع دایره یعنی شکلی که هم زمان در عین حال که مربع است دایره نیز باشد یا مثلاً مثلث سطح ۳۰۰ درجه که وقوع آنها در عالم خارج محال است.

۴- قرآن کریم خبر می‌دهد که حضرت نوح(ع) ۹۵۰ سال قوم خود را به توحید دعوت می‌کرد. از این خبر چه نتایج می‌توان گرفت؟
 پاسخ: نتایجی که می‌توان گرفت این است که اولاً این امر یعنی عمر طولانی در گذشته‌های دور بوده است و آن محال عقلی نیست، بلکه کاملاً ممکن می‌باشد و ثانیاً با توجه به همین نکته (یعنی محال عقلی نبودن آن) می‌توان تصور کرد که علم با پیشرفت خود بتواند در آینده آن را محقق سازد یعنی با توجه به پیشرفت علم و بالاخص با پیشرفت علم ژنتیک بتوان با اصلاح ژن‌ها و سلول‌هایی که عامل پیری در انسان‌ها می‌شوند عمر انسان‌ها را زیاد کرد و در آینده این امر، یک امر بسیار عادی تلقی گردد. همچنانکه بسیاری از چیزها (مانند پرواز در آسمان) برای انسان‌های ۱۰۰۰ سال پیش یک امر محال(عادی) بود و الان با پیشرفت علم کاملاً عادی شده است.
 پس عمر چند هزار ساله امر غیرممکنی نیست، آن هم برای کسی که مسئولیت برپایی حکومت جهانی را دارد.

درس دهم

۱- از دیدگاه قرآن کریم، آینده تاریخ از آن چه کسانی است؟

پاسخ: با توجه به آیات قرآن کریم، آینده تاریخ از آن حق طلبان و مومنان صالح و مستضعفان است که وارث زمین‌اند.

۲- معتقد به انتظار چه تأثیری بر شخصیت فرد منتظر دارد؟

پاسخ: او کسی است که هدف و آرمان خود را می‌شناسد و یقین دارد که روزی این هدف در جهان محقق می‌شود از این رو همواره برای رسیدن جامعه به چنین هدفی تلاش می‌کند تا جامعه هر چند یک قدم به آن هدف نزدیکتر شود. و از آنجا که به خدا و جهان آخرت ایمان دارد می‌داند که پاداش این تلاش خود را خواهد گرفت.

۳- این جمله را تحلیل کنید: «منتظران مصلح جهانی، خود باید صالح باشند».

پاسخ: این سخن یک سخن کاملاً درست و منطقی است زیرا جامعه‌ای که صالح نیست نمی‌تواند منتظر مصلح باشد، کسی که پیرو حق نیست نمی‌تواند در انتظار پیروزی حق باشد. کسی که در برابر حق و باطل بی تفاوت است و از یاری حق سر بر می‌تابد نمی‌تواند در شمار منتظران حکومت حق باشد.

درس یازدهم

۱- پیام‌های اصلی درس کدام‌اند.

پاسخ: پیام‌های اصلی درس در بخش پیام آیات و احادیث این درس کاملاً آمده است.

۲- مقصود از «تقلید» در احکام دینی چیست؟

پاسخ: تقلید در احکام دینی به معنای مراجعه غیرمتخصص و غیر کارشناس به فرد متخصص و کارشناس در احکام برای انجام دادن صحیح وظایف دینی است. اگر کسی خود کارشناس باشد نیازی به تقلید ندارد.

۳- تقلید برای چه کسانی لازم است و شامل چه زمینه‌هایی می‌شود.

پاسخ: تقلید برای کسانی است که به سن تکلیف رسیده و در احکام دین کارشناس و متخصص نباشند. تقلید به اصول اعتقادی همچون توحید، نبوت و ۰۰۰ مربوط نیست. در این اصول باید برهان داشته باشیم و به یقین برسیم. تقلید مربوط به فروع دین است و برای کسانی است که تخصص ندارند.

۴- چرا باید مرجع «عادل» و «زمان شناس» باشد؟

پاسخ: مرجع تقلید باید عادل باشد یعنی در مرتبه‌ای از تقوا قرار داشته باشد که در پی انجام واجبات و دوری از محرمات است. این امر سبب می‌شود که احتمال حکم دادن از روی هوی و هوس کاهش یابد. همچنین باید مرجع تقلید زمان شناس باشد یعنی با نیازهای زمان و مسائل جدید که در زمان او مطرح می‌شوند آشنا باشد تا بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای زمان استنباط کرده و برای مردم بیان کند.

۵- انتخاب ولی فقیه در کشور ما چگونه انجام می‌گیرد و مردم از چه طریقی در انتخاب ایشان دخالت دارند؟

پاسخ: ولی فقیه در کشور ما به دو روش مستقیم (یک مرحله‌ای) یا غیر مستقیم (دو مرحله‌ای) از طرف مردم انتخاب می‌شود و رهبری را به دست می‌گیرد. مردم کشور ما پیش از پیروزی انقلاب اسلامی به شیوه مستقیم و با حضور در اجتماعات و راه‌پیمایی‌های سراسری علاقه‌مندی خود را به ولایت امام خمینی (ره) اعلام کردند.

امام در روش غیر مستقیم (یا دو مرحله‌ای) که همان شیوه‌ای است که در قانون اساسی پیش‌بینی شده است که مردم ابتدا نمایندگان خبره خود را انتخاب می‌کنند. آنان نیز در میان مجتهدین آن کس را که شایسته‌تر تشخیص دهند به عنوان رهبر جامعه اعلام می‌کنند. پس از رحلت امام خمینی (ره) آیت الله خامنه‌ای بر همین شیوه مسئولیت رهبری جامعه را عهده دار شدند.

۶- چگونه ولایت فقیه می‌تواند زمینه ساز حکومت حضرت مهدی (عج) باشد؟

پاسخ: تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت به معنای ارائه یک الگو از حاکمیت دینداران است که با الهام از تعالیم انبیاء برای خوشبختی و سعادت دنیا و آخرت انسان‌ها تلاش می‌کنند. در این حکومت، زمینه‌ی عبودیت، معنویت خواهی، برابری و عدالت، به همراه توسعه و سازندگی کشور رفاه و آسایش عمومی به طور نسبی فراهم می‌آید دینداران و حق طلبان جهان امیدوار به تجدید حیات فضائل اخلاقی و کرامت‌های انسانی می‌شوند و جهانیان آماده ظهور موعود جهانی خواهند شد. وجود حکومت اسلامی می‌تواند امکان مقابله با توطئه‌ها و تهاجم‌ها را فراهم آورد و برنامه‌های وسیعی را برای پایداری و استقامت مسلمانان در مقابل مستکبرین تدارک ببیند.

اگرچه حمایت از محرومان و مستضعفان جهان، دشمنی ستمکاران را به دنبال دارد، اما سبب تقویت جبهه حق در دنیا می‌شود و ما را به حکومت عدل جهانی نزدیکتر می‌سازد.

درس دوازدهم

۱- تفاوت‌های اصلی جمهوری اسلامی با سایر حکومت‌های جمهوری را برشمرید.

پاسخ: اولاً: در جمهوری اسلامی حکومت بر مبنای قوانین اسلامی تشکیل می‌گردد و قانونگذاران نمی‌توانند برخلاف دستورات الهی قانون تنظیم کنند و به همین جهت آن را مردم سالاری دینی گویند ثانیاً: دموکراسی‌های رایج در جهان هدف خود را صرفاً تأمین خواسته‌های دنیوی مردم قرار داده‌اند و نسبت به ارزشهای الهی بی‌اعتنا هستند اما هدف اصلی در جمهوری اسلامی سعادت اخروی و برقراری عدالت اجتماعی است و آسایش و رفاه مردم را در این چهارچوب برقرار می‌کند. زیرا تا انسان‌ها در آن دو جهت حرکت نکنند آسایش و رفاه عمومی را بدست نخواهند آورد بلکه فقط گروه‌های خاصی به ثروت‌های عظیم خواهند رسید و اکثریت مردم محروم خواهند ماند و همین وضعیت هم اکنون در جهان وجود دارد.

۲- کلمه جمهوری و کلمه اسلامی بیانگر چه ویژگی‌هایی از حکومت کشور ماست؟

پاسخ: کلمه ی جمهوری بیانگر این است که این حکومت بر اساس نظر و رای اکثریت مردم پدید آمده است. یعنی اکثریت مردم، نوع حکومت خود را تعیین کرده اند نه فرد یا گروهی خاص و کلمه ی اسلامی بیانگر این است که این حکومت بر مبنای قوانین اسلامی تشکیل شده است و قانونگذاران نمی‌توانند برخلاف دستورات الهی قانون تنظیم کنند و نیز بیانگر این است که هدف در این حکومت سعادت اخروی و برقراری عدالت اجتماعی است.

۳- بنابر عهد نامه ی امیر المومنین (ع) چرا حاکم اسلامی باید نسبت به همه ی افراد جامعه اسلامی چه مسلمان و چه غیر مسلمان مهربان باشد؟

پاسخ: زیرا مردم دو دسته‌اند دسته‌ای برادر دینی او و دسته‌ای دیگر در آفرینش همانند اویند.

۴- بنابر عهد نامه ی امیر المومنین (ع) چرا حاکم اسلامی باید عیب جویان را از اطراف دور کند؟

پاسخ: زیرا مردم عیب‌هایی دارند که مدیر و رهبر جامعه باید بیش تر از همه در پنهان کردن آنها بکوشد.

درس سیزدهم

نتیجه گیری

۱- با توجه به آیات و احادیث درس و نکاتی که در پیرامون آن‌ها مطرح شد، نمودار زیر را تکمیل کنید.

تسلیم و بندگی خداوند ← عزت نفس

احساس حضور در پیشگاه خداوند ← دوری از گناه و عزت نفس

غفلت از خداوند ← از دست دادن عزت نفس و افتادن در گناه

ذلت نفس ← پیمان شکنی و سستی در عزم و تصمیم

فقیری که دارای عزت نفس باشد گدایی نمی‌کند. گدا، ابتدا عزت خود را می‌شکند و سپس گدایی می‌کند. جوانی که عزت نفس دارد در برابر گناه نمی‌شکند.

انسان عزیز در برابر ظالم و ستمگر و هوای نفس شکست ناپذیر و در برابر مردم متواضع و فروتن است.

۱- میان عزت نفس و گناه چه رابطه‌ای وجود دارد؟ چرا؟

پاسخ: میان عزت نفس و گناه رابطه معکوس برقرار است یعنی هر قدر عزت نفس بالاتر باشد گناه کمتر می‌شود و قرآن کریم به ما می‌آموزد که هر کس در برابر تمایلات نامشروع بایستد و به نیکی‌ها رو آورد و از گناه دوری کند گرد ذلت بر چهره او نمی‌نشیند یعنی عزیز می‌شود عزیز در برابر گناه. و هر کس از این قبیل تمایلات دنباله روی کند و به گناه و زشتی روی آورد خواری چهره او را می‌پوشاند، ذلت در برابر گناه. انسانی که نفس خود را عزیز و شکست ناپذیر کرده توانایی کنترل هوس‌ها و تمایلات نابجای خود را دارد و در مقابل تشویق و تحریک دیگران به گناه ایستادگی کرده و به آن‌ها پاسخ «نه» می‌دهد.

تحقیقات نشان می‌دهد اکثر گناهکاران و مجرمان افرادی هستند که عزت نفس خود را از دست داده و تحقیر شده‌اند.

۲- آیا می‌توان مسئولیت انجام گناه را از دوش خود برداشت و به عوامل بیرونی منتقل کرد؟

پاسخ: خیر، برخی از افراد در توجیه خطا و گناه خود عوامل تحریک کننده بیرونی را مقصّر جلوه می‌دهند و خطا خود را بر دوش آن عوامل می‌گذارند اما این گونه افراد باید توجه کنند که عوامل بیرونی فقط زمینه‌ساز هستند، نه بیشتر. آن کس که تصمیم می‌گیرد و مرتکب گناه می‌شود و کرامت خدادادی را لکه دار می‌کند خود انسان است. چه بسیار انسان‌هایی که همان زمینه‌ها را می‌بینند اما با قدرت روحی و اراده قوی در مقابل گناه می‌ایستند و آن را شکست می‌دهند.

۳- با توجه به این که آیه ۱۰ سوره فاطر خداوند را صاحب عزت معرفی می‌کند راه بهره‌مندی از عزت الهی چیست؟

آیه ۱۰ سوره فاطر «من کان یرید العزه ظلّه اعزه جمیعاً»

پاسخ: راه بهره‌مندی از عزت الهی روی آوردن به خدا و اطاعت از اوست.

خداوند که خالق تمام جهانیان است، حقیقت شکست ناپذیری که همه مخلوقات تسلیم اویند. سرچشمه تمام عزت‌ها اوست و هر کس که به دنبال عزت است باید خود را به این سرچشمه پیوند دهد.

۴- آیا انسانی که دارای عزت نفس است به پیمان شکنی دست می‌زند؟

پاسخ: خیر، کسی پیمان خود با خدا و دیگران را می‌شکند که ابتدا در خود شکسته باشد یعنی خود عالی او تسلیم خود دانی شده باشد اما کسی که دارای عزت است خود عالی خود را برتر شمرده و آن را عزیز می‌دارد. او اهل پیمان شکنی نیست.

درس چهاردهم

۱- چگونه می‌توان خانواده را به عامل گسترش مهربانی و دوستی در جامعه تبدیل کرد؟

پاسخ: در اینجا باید به زمینه‌های طبیعی تشکیل خانواده توجه کنیم. خانواده عامل گسترش مهربانی و دوستی است یعنی اگر خانواده عامل آرامش باشد و فرزندان در کانون خانواده رشد کنند و تربیت شوند و خانواده محل رشد فضایل اخلاقی شود و نیز اگر نیاز جنسی در رابطه‌ی زناشویی برآورده شود خانواده کانون مهر و عامل گسترش مهربانی می‌شود.

۲- وقتی می‌گوییم باید خانواده را اصل قرار داد و سایر تصمیم‌ها را با آن تنظیم کرد منظور چیست؟ چند نمونه ذکر کنید.

پاسخ: مثلاً کسی که خانواده را اصل قرار می‌دهد، خانواده را محل رفع نیازهای جنسی می‌بیند، او با دیگران رابطه‌ی نامشروع برقرار نمی‌کند، در جلسات فساد شرکت نمی‌کند و... یا کسی که خانواده را محل تربیت فرزند می‌داند شغلش را به گونه‌ای تنظیم می‌کند که بتواند به تربیت فرزند رسیدگی کند.

درس پانزدهم

۱- چهار مورد از مهمترین معیارهای همسر شایسته را بنویسید.

پاسخ: ۱- با ایمان بودن ۲- اصالت خانوادگی ۳- پوشش مناسب اسلامی ۴- عدم رابطه‌ی قبلی با جنس مخالف ۵- صداقت با همسر ۶- سلامت جسمی ۷- انجام عبادات به خصوص نماز ۸- عاقل و فهیم بودن ۹- اخلاق خوب و خوش رویی ۱۰- قناعت در زندگی ۱۱- کسب و کار حلال ۱۲- زیبایی و مورد پسند بودن ۱۳- داشتن دوستان سالم و درستکاری ۲- اگر فاصله میان بلوغ و ازدواج طولانی شود چه مشکلاتی پیش می‌آید.

پاسخ: اختلالات و مشکلات خاص خود را به همراه داشته و آسیب‌های جبران ناپذیر روانی و اخلاقی و اجتماعی وارد خواهد کرد. فشار جنسی افزایش یافته و شادابی و نشاط و سلامت جسمی و روحی در جوان کم می‌شود و نیز افزایش روابط نامشروع سلامت اخلاقی جامعه را از بین برده و میزان جرم و تجاوز به عفاف زیاد می‌شود.